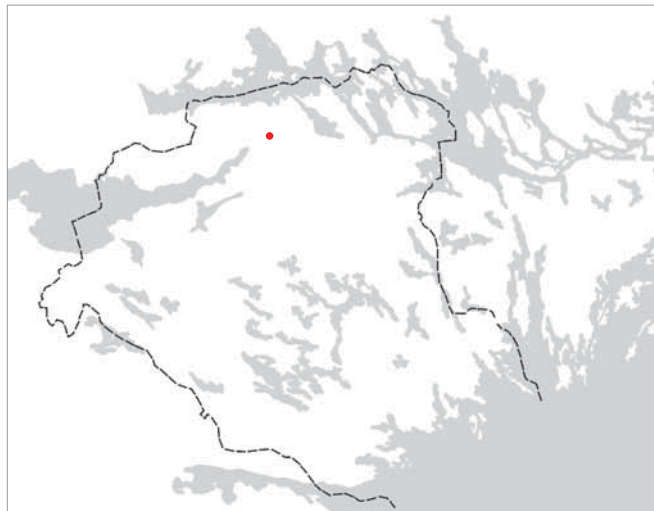

Särskild utredning

BORSÖKNA

Borsökna Väster, Gillberga socken, Eskilstuna kommun,
Södermanlands län

Ingeborg Svensson

Särskild utredning

BORSÖKNA

Borsökna Väster, Gillberga socken, Eskilstuna kommun,
Södermanlands län

Ingeborg Svensson

ARKEOLOGISKA MEDDELANDEN 2002:15

© 2002 Sörmlands museum

Beställningar kan göras hos:
Landstinget Sörmland
Kultur & utbildning Sörmland
SÖRMLANDS MUSEUM
Box 314, S-611 26 Nyköping
arkiv.bibliotek@kuf.dll.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg och Patrik Gustafsson.
Omslag och inlaga är reproducerad vid Sörmlands museum.
Kart- och ritmaterial: Lars Norberg och Ingeborg Svensson
Omslagsbild: Södermanlands län. Undersökningsområdets geografiska läge
markerat med röd punkt.

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande 97.0350

Nyköping 2002

ISSN 1402-9650

Innehåll

Utgångspunkt 4

Syfte och metod 4

Syfte
Metod

Landskap 4

Natur
Kultur

Resultat 7

Hänvisningar 7

Källor
Litteratur

Administrativa uppgifter 7

Bilagor 8

1. Schakttabell
2. Schaktplan- Delområde 1.
3. Schaktplan- Delområde 2.

Utgångspunkt

Den arkeologiska enheten vid Sörmlands museum har under perioden 020204-020206 utfört en särskild utredning. Utredningen utfördes med anledning av att Samhällsbyggnad och Gatukontoret i Eskilstuna kommun, planerar att bygga VA-ledningar inom planområdet för Borsökna Väster, Gillberga socken, Eskilstuna kommun i Södermanlands län. Ledningarna planeras huvudsakligen att förläggas i det befintliga och planerade vägnätet inom området. Utredningsområdena utgjordes därför av en korridor i anslutning till befintligt och planerat vägnät och uppgick till en bredd av cirka 10 meter, med smärre variationer.

Utredningsområdet är uppdelat på två delområden. Område 1 ligger i detaljplaneområdets norra delar medan område 2 är centralt beläget. Delområdena, som är relativt likstora till ytan, uppgår totalt till en yta om cirka 20 600 m² (Se figur 2). Uppdragsgivare var Eskilstuna kommun. Beslut i ärendet är fattat av Länsstyrelsen i Södermanlands län enligt 2 kap 11 § i KML (Lst dnr:220-12135-2001).

Ansvarig för utredningen var antikvarie Ingeborg Svensson som också har sammanställt föreliggande rapport. Vid besiktning och inventering deltog även antikvarie Fredrik Engman.

Syfte och metod

Syfte

Syftet med den särskilda utredningen var att fastställa om fornlämning kommer att beröras av det planerade arbetsföretaget. Utredningen ska ge en fördjupad bild av fornlämningsbeståndet samt utgöra ett beslutsunderlag för Länsstyrelsen och uppdragsgivaren inför en fortsatt hantering av ärendet. Avsikten var att utredningens resultat, med utgångspunkt från vägavsnitten, skulle ge en överblick av fornlämningsförekomsten inom delar av planområdet.

Metod

Innan fältarbetet inleddes utfördes en genomgång av fornminnesregistret (FMR) med tillhörande ekonomisk karta samt den topografiska kartan. Genomgången av arkiv- och kartmaterial gjordes för att få en uppfattning om fornlämningsmiljöns karaktär samt dess topografiska omgivning.

Fältarbetet inleddes med en besiktning av tidigare registrerade fornlämningar samt en inventering av de aktuella utredningsområdena. Med utgångspunkt från inventeringen och de tidigare kända fornläm-

ningarnas placering i landskapet, lades sökschakten ut inom delområde 1 och 2.

Utöver detta påverkades även sökschaktens placering av att de två utredningsområdena till stor del låg i det befintliga vägnätet. Det var eftersträfvandsvärt att utföra sökschaktningen på mark som ej i så hög grad hade påverkats av själva byggandet av vägen. Ytterligare faktorer som påverkade var befintliga vattenledningar, el- och telekablar och vattensjuk mark.

Sammanlagt grävdes 17 sökschakt med hjälp av en grävmaskin, nio inom delområde 1 (S1-S9) och åtta inom delområde 2 (S10-S17) (se bilaga 2 och 3). Schaktens längd varierade mellan cirka 10 till 20 meter och var cirka 1,25 meter breda. Sökschakten grävdes ned till opåverkad mark till ett djup av 0,40-1 meter.

Syftet med sökschaktningen var att spåra ovan mark icke synliga fornlämningar. Sökschakten beskrevs i text och markerades ut i plan på ett kartunderlag.

Landskap

Natur

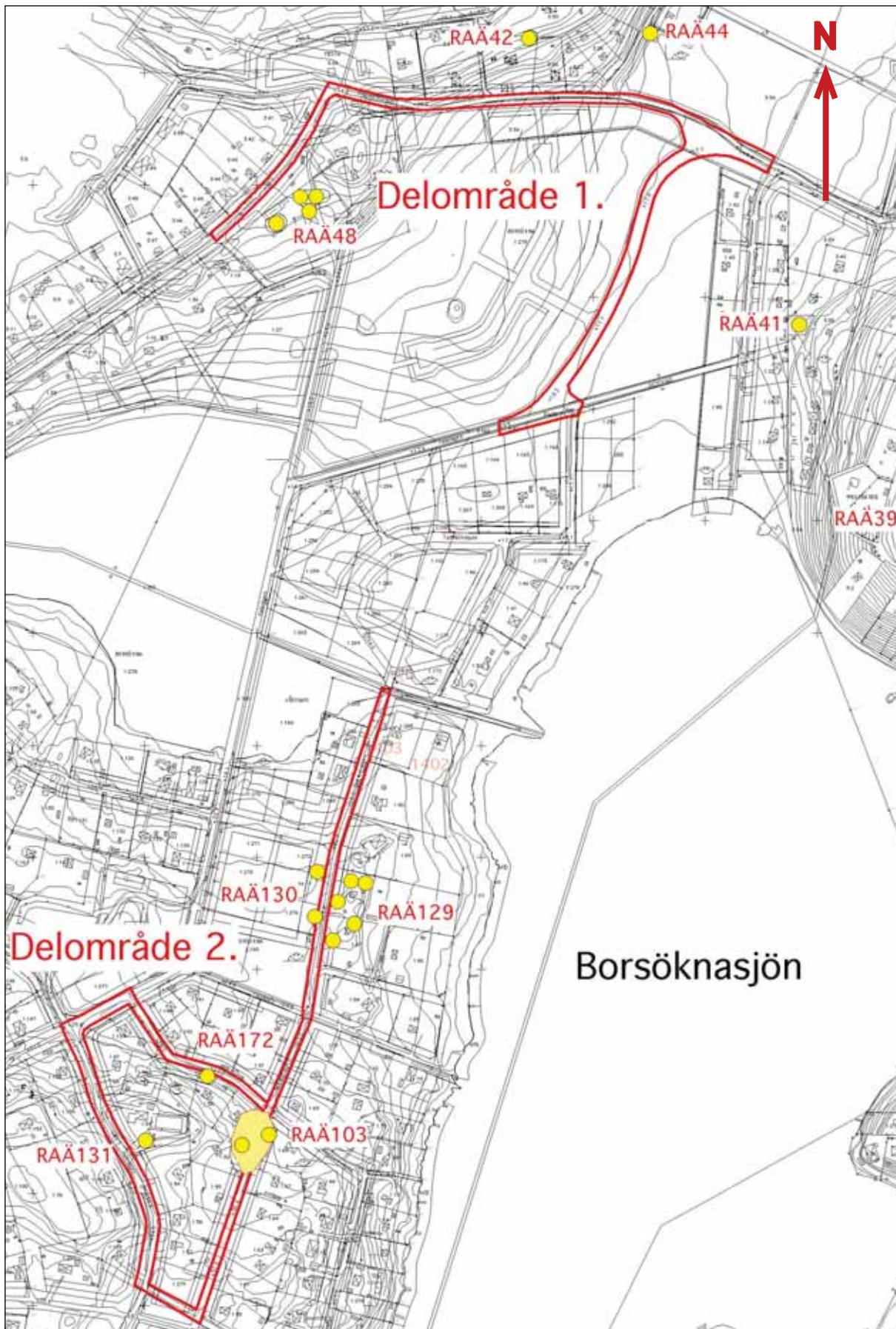
Detaljplaneområdet är beläget väster om Borsökna sjön. Ytan utgörs av en västsluttning med omväxlande branta partier varvat med naturliga terrasser. Centralt i området finns en våtmark och en mindre bäck som har sitt utlopp i Borsökna sjön. Marken utgörs i de höglänta delarna av blockrik, sandig, moig morän samt i de mer låglänta av glacial och postglacial lera (Jordartskarta Ser. Ae nr 103). De höglänta partierna är bevuxna med gles barrskog med inslag av lövträd, medan de låglänta partierna till större delen utgörs av hagmark, vilken tidigare varit åkermark (Ekonomiska kartan 1967). Hagmarken är till en viss del skogsbeväxt. De i utredningen aktuella delområdena ligger på nivåer som varierar mellan cirka 17 och 35 meter över havet.

Det aktuella utredningsområdena är idag belägna i ett tätbebyggt, nästan villaområdeslikt fritidshusområde. Tomterna likväl som husen varierar i storlek och utformning.

Kultur

Inom det aktuella utredningsområdet har inga arkeologiska undersökningar utförts sedan 1940-talet. Enligt fornminnesregistret finns det ett relativt stort antal kända fornlämningar i området. En del lämningar är numera borttagna och sakkunnigt undersökta. Ytterligare ett antal tidigare kända fornlämningar har förstörts alternativt övertäckts, dels

Figur 2. Utdrag ur detaljplan med utredningsområdena och fornlämningar markerade. Skala 1:5000.

vid avstyckningen och uppförandet av fritidshustomter (1940-tal), men även i senare tid. Ett stort antal tidigare registrerade fornlämningar kunde ej återfinnas vid revideringen av fornminnesregistret under 1980-talet.

Det idag befintliga kvarvarande fornlämningsbeståndet utgörs bland annat av tolv stycken registrerade skärvtenshögar (RAÅ48, RAÅ129-131) enstaka gravar (RAÅ41 och 42), en gravgrupp (RAÅ39) och ett gravfält (RAÅ103). Det sammantagna gravmaterialet utgörs av stensättningar och har ett varierat yttre gravskick. Några är röseliknande medan andra är försedda med kantkedja mittsten- och mittblock.

Majoriteten av fornlämningarna är belägna på eller i nära anslutning till bebyggda hustomter och är mer eller mindre skadade.

Resultat

Majoriteten av sökschakten grävdes på ytor vilka sågs som potentiella boplatsslägen. Ett antal schakt grävdes i närheten av registrerad fornlämning eller tidigare känd men nu borttagna fornlämning.

I majoriteten av sökschakten kunde en fyllning av sten- grus och sand konstateras, vilken hade påförts efter urschaktning inför befintlig väggkropp. I de tre schakt som inte grävdes i anslutning till befintlig väg (S7, S8, S9) kunde inga spår av förhistorisk aktivitet iakttas.

Inga boplatssindikerande anläggningar och/eller fynd framkom i något av schakten.

Hänvisningar

Källor

Riksantikvarieämbetets Fornminnesregister. (FMR) Fors socken, Södermanlands län. Sörmlands museums arkiv.

Riksantikvarieämbetets Fornminnesregister. (FMR) Gillberga socken, Södermanlands län. Sörmlands museums arkiv.

Ekonomisk karta över Sverige, Husby-Rekarne 10G 5h. (Fornlämningsöversikten.) Skala 1:10 000. Stat-Lantmäteriverket. Gävle 1988. Sörmlands museums arkiv.

Ekonomisk karta över Sverige, Gillberga 10G 5g. (Fornlämningsöversikten.) Skala 1:10 000. Lantmäteriverket. Gävle 1988. Sörmlands museums arkiv.

Ekonomisk karta över Sverige, Vilsta 10G 6h. (Fornlämningsöversikten.) Skala 1:10 000. Lantmäteriverket. Gävle 1988. Sörmlands museums arkiv.

Ekonomisk karta över Sverige, Hagby 10G 6g. (Fornlämningsöversikten.) Skala 1:10 000. Lantmäteriverket. Gävle 1988. Sörmlands museums arkiv.

Ekonomisk karta över Sverige, 10G Eskilstuna 6g Hagby. Skala 1:10 000. Rikets allmänna kartverk. Stockholm 1967.

Gröna kartan. Topografiska kartan Eskilstuna 10G NO Skala 1: 50 000. Lantmäteriverket, Gävle 1990.

Jordartskartan; 10G Eskilstuna NO; Serie Ae nr 103. Sveriges geologiska undersökning (SGU). 1989. Uppsala.

Administrativa uppgifter

Rapporten ingår i Sörmlands museums rapportserie: Arkeologiska meddelanden 2002:15
Södermanlands museums dnr: KUS01246
Länsstyrelsens dnr: 220-12135-2001
Tid för undersökningen: 020204-020206
Personal: Fredrik Engman, Ingeborg Svensson
Belägenhet: Ekonomisk karta över Sverige i skala 1:10 000. Upprättad av Rikets allmänna kartverk. Husby-Rekarne 10G 5h, Gillberga 10G5g, Vilsta 10G6h Hagby 10G6g
x 6580000 y 1535000
Koordinatsystem: RT90 2,5 gon V
Höjdsystem: Rikets (RH70)
Undersökt yta: 281,25 m²

Dokumentationsmaterial förvaras i Sörmlands museums topografiska arkiv.

Bilagor

1. Schakttabell

Schakt	Storlek (m)	Djup (m)	Terräng/Lagerföljd (m)
1	15x1,25	0,40	Väg/Skogsmark; 0,30 grus och sten (vägfyllning), 0,10 gulgrå lera.
2	15x1,25	0,65	Väg/Skogsmark; 0,05 hårt packat grått grus (vägyta) 0,40 grus och sten (vägfyllning), 0,20 gulgrå lera.
3	20x1,25	0,40	Väg/Skogsmark; 0,05 grus och sten (vägyta), 0,35 grågul lerig sand. Berg i dagen.
4	15x1,25	0,50	Väg/Ängsmark; Väg- 0,25 gråbrunt grus (vägyta), 0,20 brungul sand (vägfyllning), 0,05 grå lera. Ängsmark- 0,30 vegetationsskikt, 0,20 gulgrå sand.
5	10x1,25	0,40	Väg/Ängsmark; 0,35 gråbrunt grus (vägyta/vägfyllning), 0,05 grågul lera.
6	10x1,25	0,75	Väg/Ängsmark; 0,45 brungrått grus (vägfyllning), 0,10 brungul sand (vägfyllning), 0,20 flammig gråröd- rödgrå lera.
7	10x1,25	0,50	Ängsmark; 0,10 vegetationsskikt, 0,40 gulgrå lerig, sandig mo. Enstaka stenar.
8	10x1,25	0,50	Ängsmark; 0,10 vegetationsskikt, 0,40 rödgrå- grå lerig, sandig mo.
9	10x1,25	0,40	Ängsmark; 0,30 vegetationsskikt, 0,10 grågul lera.
10	15x1,25	0,40	Ängsmark; 0,10 vegetationsskikt, 0,30 ljus grågul sandig mo.
11	15x1,25	1,0	Väg/Skogsmark; 0,20 grå grusig sand (vägyta), 0,40 av gul- brungul sand (vägfyllning), 0,30 brungrå något humös sandig silt (ursprunglig markyta), 0,10 gulbrun morän.
12	15x1,25	0,65	Väg/Skogsmark; 0,20 hårt packad grusig sand (vägyta), 0,40 grå- grågul stenig/grusig sand (vägfyllning), 0,05 brungul morän.
13	10x1,25	0,50	Väg/Ängsmark; Väg- 0,10 hårt packat grått grus (vägyta), 0,30 sten och grus (vägfyllning), 0,10 grågul lera. Ängsmark- 0,30 vegetationsskikt, 0,10 grågul lera.
14	10x1,25	0,50	Väg/Ängsmark; Väg- 0,10 hårt packat grus (vägyta), 0,30 grus och sten (vägfyllning), 0,10 grågul lera. Ängsmark- 0,40 vegetationsskikt, 0,10 vitgrå lera.
15	15x1,25	0,60	Väg/Ängsmark; Väg-0,10 hårt packat grus (vägyta), 0,40 grus och sten (vägfyllning), 0,10 grågul lera. Ängsmark- 0,40 vegetationsskikt, 0,20 grågul lera.
16	15x1,25	0,50	Väg/Ängsmark; Väg- 0,20 hårt packat grus (vägyta/vägfyllning), 0,30 grågul lera. Ängsmark- 0,20 vegetationsskikt, 0,30 grågul sandig mo. Större stenblock mitt i schaktet.
17	15x1,25	0,45	Väg/Ängsmark; Väg- 0,10 hårt packat grus (vägyta/vägfyllning), 0,35 grågul lera. Ängsmark- 0,25 vegetationsskikt, 0,20 grågul lera.